

національного університету імені В. І. Вернадського. Серія : Філологія. Соціальні комунікації. 2020. Том 31 (70), № 2, ч. 3. С. 9–14.

2. Філософський енциклопедичний словник / НАН України, Ін-т філософії імені Г. С. Сковороди ; [редкол.: В. І. Шинкарук (голова) та ін.]. Київ : Абрис, 2002. 742 с.

3. Centre national de ressources textuelles et lexicales. URL: <https://www.cnrtl.fr>.

4. Larousse. Dictionnaire de français. URL: <https://www.larousse.fr>

5. Le Petit Robert. Dictionnaire alphabétique et analogique de la langue française. URL: <https://dictionnaire.lerobert.com>

6. Petrossian M. Verbes de déplacement et effet de subjectivisation. *Nouveaux cahiers de linguistique française*. 2015. n° 32. P. 187–201.

7. Stosic D. La notion de «manière» dans la sémantique de l'espace. *Langages*. 2009/3. № 175. P. 103–121. URL: <https://shs.cairn.info/revue-langages-2009-3-page-103?lang=fr>

8. Stosic D., Minoccheri C., Aurnague M. DinaVmouv (V2): Description, Inventaire, Analyse des Verbes de MOUVement. An annotated lexicon of motion verbs in French. 2023. URL: http://redac.univ-tlse2.fr/lexicons/dinaVmouv_fr.html

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-450-7-18>

СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ТА СИНТАКСИЧНІ ЗАСОБИ РЕАЛІЗАЦІЇ ВИБАЧЕНЬ В НІМЕЦЬКОМОВНОМУ ДІАЛОГІЧНОМУ ДИСКУРСІ ХХ–ХХІ СТ. ТА СПОСОБИ ЇХ ВІДТВОРЕННЯ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ

Михайлов В. Д.

студент кафедри Соціально-гуманітарні технології, факультету

«Ділова іноземна мова та переклад»

Науковий керівник: Шевченко В. М.

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри ДІМП

Національний технічний університет

«Харківський політехнічний інститут»,

м. Харків, Україна

Експресивні мовленнєві акти (далі – МА) займають важливе місце в комунікативній практиці і відіграють ключову роль у врегулюванні

міжособистісних відносин. Дослідження вибачень у німецькомовному діалогічному дискурсі ХХ–ХХІ ст. є особливо актуальним у контексті розвитку міжкультурної комунікації та перекладу. Вибачення є формою МА, що дозволяє компенсувати комунікативні порушення, висловлювати співчуття чи жалкування, а також відновлювати гармонію в міжособистісних взаємодіях. Для цього використовуються різні структурно-семантичні та синтаксичні засоби, що варіюються залежно від конкретної мовленнєвої ситуації, ступеня офіційності, статусу учасників спілкування та соціального контексту.

В німецькомовному діалогічному дискурсі вибачення можуть реалізовуватися через використання певних лексичних одиниць, таких як дієслова "entschuldigen", "verzeihen", "bedauern" тощо. Ці дієслова передають різні відтінки вибачення: від формального "Entschuldigen Sie" до більш особистого й емоційного "Ich bedauere". Використання того чи іншого дієслова залежить від ситуації, у якій вибачається мовець, і його стосунків із адресатом. Так, дієслово "entschuldigen" частіше застосовується в офіційних ситуаціях, тоді як "verzeihen" може бути використане у більш неформальних контекстах. Семантична насиченість цих одиниць вказує на різну глибину вибачень: від простої констатації до вираження щирого жалю за завдану образу.

Крім лексичних засобів, вибачення також реалізуються за допомогою синтаксичних структур. Зокрема, у німецькій мові часто використовуються модальні дієслова ("möchten", "dürfen") для пом'якшення вибачень або підкреслення їх ввічливості. Наприклад, конструкція "Ich möchte mich bei Ihnen entschuldigen" є більш ввічливою та формальною порівняно з коротшим "Entschuldigen Sie mich". Модальні дієслова виконують функцію пом'якшення МА, що дозволяє мовцеві залишатися ввічливим і зберігати комунікативний баланс у складних ситуаціях. Вибір синтаксичних конструкцій при вираженні вибачень у німецькій мові може включати як пряму, так і непряму форми, наприклад: "Es tut mir leid" або "Ich bedaure sehr". Останні вирази надають мовленню більшої гнучкості й емоційного забарвлення.

Під час перекладу експресивних МА вибачень із німецької мови українською важливо враховувати не лише лексичні та синтаксичні особливості, але й прагматичний аспект, тобто передачу відповідного рівня ввічливості та формальності. У німецькій мові, як і в українській, вибачення часто бувають непрямыми, що може ускладнювати процес перекладу. Наприклад, переклад конструкції "Entschuldigen Sie bitte mein Verhalten" може варіювати від нейтрального "Вибачте за мою поведінку" до більш формального "Прошу вибачення за свою поведінку", залежно від комунікативного контексту та соціального статусу адресата. Українська мова, на відміну від німецької, більше схильна до активного вживання форм із прямим дієсловом "вибачити" або

"перепрошувати", тоді як у німецькій мові часто використовуються безособові або пасивні форми.

З огляду на це, при перекладі МА вибачень особливу увагу слід приділяти не тільки формальним аспектам, але й комунікативним стратегіям, які зумовлені культурними відмінностями між мовами. Успішний переклад повинен враховувати прагматичну мету вибачення, зокрема, чи є воно щирим, формальним або непрямим, щоб адекватно передати комунікативний намір мовця та уникнути втрати його емоційного змісту. Наприклад, вибачення "Es tut mir leid" можна перекласти як "Мені шкода", однак у певних контекстах більш відповідним буде "Я щиро жалкую", щоб передати емоційний акцент. Така тонка різниця в перекладі забезпечує відповідність змісту й прагматичній функції висловлювання, що є важливим для міжкультурної комунікації.

Таким чином, структурно-семантичні та синтаксичні засоби реалізації вибачень у німецькомовному діалогічному дискурсі ХХ–ХХІ ст. мають важливе значення для передачі комунікативної ввічливості та соціальної взаємодії. При перекладі вибачень з німецької мови українською важливо зберігати як лексичні, так і синтаксичні особливості вихідної мови, водночас адаптуючи їх до норм цільової мови, щоб зберегти точність, формальність та емоційну насиченість висловлювань.

Література:

1. Meier, A. J. Apologies: What do we know? *International Journal of Applied Linguistics*, 1998. 8(2), 215–231.
2. House, J. Politeness in Germany: Politeness strategies and realizations in German and English. *Linguistics*, 2004. 42(2), 327–353.
3. Blum-Kulka, S., House, J., Kasper, G. *Cross-cultural Pragmatics: Requests and Apologies*. Ablex Publishing Corporation, 1989.